

A. ARTYKUŁY I ROZPRAWY

Jubileusz pracy naukowej

prof. zw. dra hab. Jerzego Jarowieckiego

Józef Szocki

Czterdziestopięćciolecie pracy naukowej

prof. dra hab. Jerzego Jarowieckiego

W 2000 roku Jerzy Jarowiecki, profesor zwyczajny, dyrektor Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Akademii Pedagogicznej w Krakowie, przewodniczący Komisji Prasoznawczej Oddziału Polskiej Akademii Nauk, dyrektor Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Nauczycielskich, obchodził czterdziestopięćciolecie pracy naukowej.

Urodził się 27 maja 1930 roku w Borysławiu, w powiecie drohobyckim, w województwie lwowskim. Wybuch wojny i kłopoty wywołane aresztowaniem bliskiej rodziny, która została wywieziona w głąb ZSRR, spowodowały, że znalazł się wiosną 1941 r. we Lwowie. Tutaj przeżył niemiecką okupację. Po repatriacji ze Lwowa zamieszkał jesienią 1945 r. w Bytomiu. Sytuacja rodzinna i warunki materialne zmusiły go do przeniesienia się do Wałbrzycha. Tu w 1950 r. ukończył Państwowe Gimnazjum oraz Liceum im. B. Limanowskiego, a od 1 września podjął pracę jako nauczyciel. Został nauczycielem początkowo w Szkole Podstawowej nr 12, a następnie nr 6, w której przez kilka miesięcy pełnił obowiązki kierownika. W 1951 r. był też przewodniczącym Rejonowej Komisji do Walki z Analfabetyzmem.

W latach 1951–1953 Jerzy Jarowiecki odbył zasadniczą służbę wojskową. W październiku 1953 roku rozpoczął studia polonistyczne w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie na Wydziale Filologiczno-Historycznym. Na ostatnim roku studiów objął stanowisko młodszego asystenta w Katedrze Historii Literatury Polskiej, kierowanej przez prof. dra Jana Nowakowskiego. Pozostał w niej również po uzyskaniu dyplomu magistra, zatrudniony kolejno w charakterze asystenta i starszego asystenta. W kwietniu 1964 roku uchwałą Rady Wydziału Filologiczno-Historycznego Jerzemu Jarowieckiemu nadano stopień doktora nauk humanistycznych. 12 maja 1964 roku został mianowany adiunktem i na tym stanowisku pracował do końca lutego 1968 roku, następnie zatrudniony był w charakterze starszego wykładowcy. Od kwietnia 1971 roku dra Jerzego Jarowieckiego powołano na stanowisko docenta

kontraktowego w Zakładzie Literatury Polskiej w Instytucie Filologii Polskiej. Po uzyskaniu tytułu doktora habilitowanego z dniem 1 stycznia 1978 roku mianowano go docentem etatowym w tymże Instytucie.

W listopadzie 1966 roku Jerzy Jarowiecki, będąc adiunktem w Katedrze Historii Literatury Polskiej, zorganizował Międzywydziałowy Zakład Badań i Studiów nad Dydaktycznymi Problemami Pracy WSP, którym kierował do 31 grudnia 1971 roku. W związku ze zmianami struktury organizacyjnej Uczelni, Zakład połączony został z Ośrodkiem Metodycznym Studiów dla Pracujących i przekształcony w Międzyuczelniany Ośrodek Metodyczny Studiów dla Pracujących Wyższych Szkół Pedagogicznych, a następnie w Centralny Ośrodek Metodyczny Kształcenia i Doskonalenia Nauczycieli, obejmujący zasięgiem swej działalności wszystkie uczelnie kształcące nauczycieli.

Z dniem 1 stycznia 1972 roku powierzono Jerzemu Jarowieckiemu kierownictwo Ośrodka Metodycznego Studiów dla Pracujących WSP (I I 1972–20 IX 1975), zaś od 1 października 1976 roku został mianowany dyrektorem Centralnego Ośrodka Metodycznego Kształcenia i Doskonalenia Nauczycieli przy WSP w Krakowie. Funkcję tę pełnił do 30 września 1978 roku.

Związki Profesora z bibliotekoznawstwem datują się od października 1971 r., kiedy w Instytucie Filologii Polskiej krakowskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej, kierowanej przez prof. Wincentego Dankę, utworzono trzyletnie studia zawodowe: filologię polską z bibliotekoznawstwem. Powstanie nowego kierunku studiów wyrosło z zapotrzebowania na specjalistów do bibliotek szkolnych i pedagogicznych oraz bibliotek publicznych, a Uczelnia miała już w zakresie kształcenia nauczycieli bibliotekarzy duże doświadczenie, bowiem ich przygotowaniem zajmowała się od roku akademickiego 1959/60, kiedy to w ramach studiów fakultatywnych zorganizowano zajęcia z bibliotekoznawstwa. Od roku akademickiego 1973/74 utworzono jednolite czteroletnie studia magisterskie z bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, najpierw w trybie zaocznym, a rok później jako dzienne. Na studiach tych Jerzy Jarowiecki zaczął prowadzić zajęcia dydaktyczne z przedmiotów literackich i seminaria dyplomowe, a następnie magisterskie. Jego rozległe zainteresowania naukowe polonisty i pedagoga, bibliografa i bibliofila, dostrzegającego wielorakie i ściśle związki problematyki historycznoliterackiej z zagadnieniami księgoznawstwa, historii bibliotek, czytelnictwa i czasopiśmiennictwa spowodowały – czemu dawał wyraz w różnych wystąpieniach, m.in. w Zespole Kierunkowym Bibliotekoznawstwa najpierw Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Doksztalcania Nauczycieli,

a także na posiedzeniach Zespołu Dydaktyczno-Wychowawczego Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego – iż od października 1978 roku powierzono Jerzemu Jarowieckiemu kierownictwo Samodzielnego Zakładu Bibliotekoznawstwa, wyłączonego rok wcześniej ze struktur Instytutu Filologii Polskiej. Aby sprostać zadaniom, podjął on trud zgromadzenia najpierw w Samodzielnym Zakładzie, a od 1985 r. w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, zespołu wykładowców, nauczycieli akademickich i badaczy,

a także nawiązania ściślejszej współpracy ze środowiskiem czynnych bibliotekarzy, doktorów i kustoszy dyplomowanych, przy współudziale których wypracował programy studiów dziennych i zaocznych, dających dobre przygotowanie przede wszystkim do pracy w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych oraz publicznych, w różnych ich działach.

Program studiów opracowany został głównie z myślą o przygotowaniu nauczyciela bibliotekarza. Traktując bibliotekę szkolną jako ośrodek informacji i komunikacji społecznej, formułował wizję osobowości nauczyciela bibliotekarza, kształtowaną drogą studiów na poziomie akademickim, których plany winny obejmować grupę przedmiotów ogólnohumanistycznych, pedagogicznych, bezpośrednio związanych z zawodem, przedmiotów historycznych i teoretycznych, języki obce i metodykę pracy w bibliotece według obranej specjalności. Zdaniem Jerzego Jarowieckiego:

Nie można pracy bibliotekarza szkolnego sprowadzić – jak to często ma miejsce – do poziomu rzemieślnika, pozbawionego wiedzy teoretycznej, głębszych refleksji uogólniających, bez których każda dziedzina nie może istnieć. A zatem bibliotekarstwo szkolne funkcjonować winno z całym kontekstem środowiska szkolnego, stanowiąc jego integralną, istotną całość.

Profesor uważa, że bibliotekoznawstwo, jako dyscyplina akademicka, winno w sobie łączyć przygotowanie nastawione na działalność zawodową, praktyczną z rozległą wiedzą ogólną w zakresie szeroko pojętej komunikacji społecznej z silnym akcentem na kulturze książki.

W roku jubileuszu Profesora już Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej kształci studentów w systemie jednolitym pięcioletnich studiów magisterskich na studiach stacjonarnych, natomiast na studiach zaocznych: pięcioletnie studia magisterskie z możliwością ukończenia ich w systemie dwustopniowym: po 3 latach – licencjat, po 5 – magisterium; studia magisterskie dla absolwentów SN i dwuletnie pomaturalnych szkół bibliotekarskich. Instytut prowadzi także trzy studia podyplomowe: I Studium Podyplomowe Bibliotekoznawstwa dla absolwentów różnych kierunków studiów, II Studium – dla absolwentów bibliotekoznawstwa w zakresie bibliotek szkolnych, III Studium Podyplomowe Technologii Informacji – dla absolwentów różnych kierunków studiów. W ramach studiów istnieją specjalizacje: biblioteki szkolne i pedagogiczne, biblioteki publiczne, informacja naukowa, edytorstwo, czasopiśmiennictwo polskie XIX i XX wieku.

Profesor przywiązuje ogromną wagę do właściwej organizacji i poziomu pracy dydaktycznej ze studentami. Inicjował i patronował jako redaktor opracowaniu programów przedmiotów, przewodników metodycznych, zwłaszcza studiów zaocznych, a także wydawnictw skryptowych, w wielu przypadkach był ich współautorem czy też autorem. Z Jego inicjatywy powstała dokumentacja bibliograficzna prac magisterskich z zakresu bibliotekoznawstwa, która pozwala na pełną ocenę rozwoju prac badawczych prowadzonych przy udziale magistrantów.

W chwili objęcia przez Jerzego Jarowieckiego kierownictwa Samodzielnego Zakładu Bibliotekoznawstwa, zatrudnionych w nim było czterech etatowych pra-

owników, pozostali pracowali w ramach prac zleconych. Obecnie w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej zatrudnionych jest 39 pracowników, w tym 34 nauczycieli akademickich. W ciągu tych lat Profesor doprowadził do uzyskania stopnia doktora nauk humanistycznych 17 osób, dwie mają otwarte przewody doktorskie, czterech pracowników uzyskało stopień doktora habilitowanego, trzy osoby otrzymały tytuł naukowy profesora, dwie – stanowisko profesora nadzwyczajnego WSP. W omawianym okresie zespół pracowników ogłosił drukiem 52 książki, 479 rozpraw i artykułów oraz 205 recenzji i sprawozdań. Instytut dysponuje własnym rocznikiem – „Prace Bibliotekoznawcze” (9 tomów), którego redaktorem naukowym jest Profesor. Ponadto pod Jego kierunkiem wydano 4 tomy prac konferencyjnych (*Książki, czasopisma, biblioteki Krakowa i Lwowa w XIX i XX wieku*).

14 lutego 1985 roku Rada Państwa na wniosek Rady Wydziału Humanistycznego WSP w Krakowie nadała doc. dr. hab. Jerzemu Jarowieckiemu tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk humanistycznych, zaś minister nauki i szkolnictwa wyższego z dniem 1 marca 1985 roku mianował go na stanowisko profesora w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie, zaś w 1988 roku otrzymał tytuł naukowy profesora zwyczajnego.

Profesor zabiegał usilnie o umocnienie pozycji bibliotekoznawstwa w Uczelni, a także o wyrobienie pozytywnej opinii w pozauczelnianym środowisku naukowym. Pracownicy wraz z Profesorem uczestniczyli w 123 konferencjach krajowych, wygłaszając 97 referatów i komunikatów oraz w 11 konferencjach międzynarodowych, wygłaszając 8 referatów. Jerzy Jarowiecki osobiście był organizatorem i inicjatorem kilku konferencji o zasięgu ogólnopolskim: „Działalność bibliotek szkolnych w Krakowie” 17 stycznia 1984; „Książki, czasopisma, biblioteki w Krakowie” 6–7 maja 1986; „Funkcjonowanie bibliotek szkolnych” 29–30 listopada 1988 w ramach Centralnego Programu Badań Podstawowych 08.17.II, którego był koordynatorem II stopnia; „Koncepcja kształcenia bibliotekarzy szkolnych” 23–25 października 1989; trzy sesje naukowe z udziałem gości zagranicznych, głównie z Ukrainy, „Książki, czasopisma, biblioteki Krakowa i Lwowa w XIX i XX wieku” 28–29 listopada 1991, 3–4 listopada 1994 i 3–4 listopada 1999.

Główne kierunki badań naukowych pracowników Instytutu obejmowały kilka obszarów badawczych: historię książki i zagadnień wydawniczo-księgarskich, historię i funkcjonowanie społeczne bibliotek, bibliografię, czasopiśmiennictwo, wiedzę o kulturze literackiej. Realizowano np. badania, w latach 1980–1983, związane z problemem węzłowym pt. „Polska kultura narodowa – jej tendencje rozwojowe i percepcje”. Część pracowników uczestniczyła w realizacji tematu RPB III 36. Profesor opracował temat „Józef Ignacy Kraszewski wobec problemu niemieckiego” oraz wspólnie z L. Ippoldt i E. Wójcik *Bibliografię prasy Królestwa Polskiego i ziem polskich pod zaborem rosyjskim*. Był też koordynatorem II stopnia w ramach Centralnego Programu Badań Podstawowych 08.17.II: „Funkcjonowanie i kierunki rozwoju oświaty i wychowania”, grupy tematycznej IIE3; „Działalność szkół. Badania nad jakością i zakresem treści kształcenia i wychowania zawartych w nowych

programach nauczania wdrożonych do praktyki w szkołach podstawowych (klasy IV–

–VIII)”. Kierował 12 zespołami badawczymi, skupiającymi ponad 200 osób z wszystkich uniwersytetów i WSP oraz kilkunastu Oddziałów Doskonalenia Nauczycieli. Osobiście realizował z grupą pracowników Katedry temat IIE12: “Funkcjonowanie bibliotek szkolnych”, organizując dwie konferencje naukowe, opracowując i publikując raport oraz 3 książki. Były to wydane przez Wydawnictwo Naukowe WSP

w Krakowie pod redakcją Profesora trzy tomy prac naukowych, poświęconych bibliotekom szkolnym. Pierwszy pt. *Funkcjonowanie bibliotek szkolnych w Polsce Ludowej. Bibliografia za lata 1945–1987* zawierał bibliografię w opracowaniu Anny Faber-Chojnackiej, Barbary Góry i Władysławy Wójcik. Liczy ona 1379 pozycji i jest pierwszym tego typu opracowaniem w Polsce. Zarejestrowano w niej wydawnictwa zwarte, artykuły i rozprawy, fragmenty, polemiki, w wyborze akty prawne, teksty powielane na terenie Polski i kilka tekstów w językach obcych poświęconych polskiemu bibliotekarstwu szkolnemu. Na drugi tom pt. *Funkcjonowanie bibliotek szkolnych w Polsce (w latach 1945–1989)* składają się studia i szkice o różnych aspektach działalności tych bibliotek. Niejako ukoronowaniem zainteresowań bibliotekoznawczych Profesora jest wydany w 1993 roku pod Jego redakcją 3 tom *Kształcenie bibliotekarzy szkolnych*. Zawiera referaty przedstawione na ogólnokrajowej konferencji nt. “Koncepcji kształcenia bibliotekarzy szkolnych (bibliotekarzy nauczycieli)”, zorganizowanej w dniach 23–25 października 1989 w Krakowie.

Obok ogromnej wiedzy bibliotekoznawczej jaką wykazał Jerzy Jarowiecki, redagując te prace, nie rezygnował nigdy z potrzeby jej transformacji i postępu samej dyscypliny. Wszelkie inicjatywy w tym zakresie wiązał z osobowością samego bibliotekarza. Stąd Jego stała troska o poziom kształcenia bibliotekarzy.

Pracę magisterską napisał pod kierunkiem prof. zw. dra Wincentego Danka pt. “Monografia powieści historycznych J.I. Kraszewskiego: *Sceny sejmowe* i *Grzechy hetmańskie*”. W ciągu następnych lat pogłębiał studia nad powieścią historyczną XIX i XX wieku, w tym głównie Kraszewskiego, czego wynikiem były pierwsze publikacje, a w końcowym efekcie rozprawa doktorska pisana również pod kierunkiem prof. zw. dra Wincentego Danka: “Źródła i klasyfikacja historycznych powieści J.I. Kraszewskiego z czasów stanisławowskich”.

Jerzy Jarowiecki prowadził również badania nad powieścią historyczną Władysława Stanisława Reymonta, a wyniki opublikował w “Rocznikach Komisji Historycznej” PAN, Oddział w Krakowie, które następnie zostały przedrukowane w dwóch pracach zbiorowych: *Reymont. Z dziejów recepcji twórczości i Władysław Reymont*. Sformułował tezę uznając Kraszewskiego za twórcę powieści historycznej typu dokumentalnego, która dotąd nie została zakwestionowana. Ujawnił też po raz pierwszy technikę warsztatu literackiego powieści historycznej Kraszewskiego i Reymonta. Przygotował do druku cztery powieści J.I. Kraszewskiego (*Lubonie, Sceny sejmowe, Warszawa w 1794 roku, Semko*).

Drugim kierunkiem zainteresowań badawczych Jerzego Jarowieckiego stała się literatura, życie literackie i prasa lat wojny i okupacji. Z tej dziedziny ogłosił wiele artykułów i rozpraw monograficznych w "Roczniku Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego", "Kwartalniku Historii Prasy Polskiej", "Zeszytach Prasoznawczych", "Roczniku Historii Prasy Polskiej", "Roczniku Naukowo-Dydaktycznym WSP" (Kraków), "Pracach Humanistycznych Rzeszowskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk", "Ruchu Literackim", a także w innych czasopismach (np. "Prasa Polska", "Przegląd Humanistyczny", "Życie Literackie") oraz w pracach zbiorowych. W rezultacie szczegółowych badań nad prasą konspiracyjną różnych ugrupowań politycznych, organizacji wojskowych oraz czasopism wydawanych z inicjatywy indywidualnej w Krakowie i tzw. dystrykcie krakowskim powstały trzy podstawowe książki dotyczące prasy konspiracyjnej tego terenu, a mianowicie: *Prasa podziemna w latach 1939–1945* (będąca zbiorem rozpraw i studiów), *Katalog krakowskiej prasy konspiracyjnej lat 1939–1945*, odnotowujący 158 tytułów ukazujących się w Krakowie, ujawniający zespoły redakcyjne, miejsce druku, wskazujący na miejsce przechowywania zachowanych egzemplarzy. Trzecia książka, będąca zmodyfikowaną wersją rozprawy habilitacyjnej, wydana przez Wydawnictwo Literackie w 1980 roku pt. *Konspiracyjna prasa w Krakowie w latach okupacji hitlerowskiej*, przyniosła dowodne ustalenia, iż Kraków był drugim po Warszawie centrum konspiracyjnej działalności wydawniczej i literackiej. Książka ta została zaaprobowana przez środowisko naukowe, czego potwierdzeniem były liczne recenzje i nagroda Prezydium Miasta Krakowa w 1981 roku, a także nagroda indywidualna III stopnia ministra nauki i szkolnictwa wyższego. W wyniku badań nad życiem literackim Profesor doprowadził do ustalenia nazwisk anonimowych poetów, rozstrzelanych podczas okupacji w Krakowie. Ogłosił drukiem tom wierszy nieznanego krakowskiego poety Eugeniusza Kolanki ("Barda"), a także monograficzne opracowanie życia i twórczości, też do niedawna nieznanego, konspiracyjnego poety Jerzego Szewczyka ("Szarzyńskiego"). W pracach tych autor wykorzystał dotąd nie ujawnione dokumenty i źródła archiwalne polskiego podziemia, a także władz hitlerowskich, rozwiązał kilkanaście spraw konspiracyjnych redakcji i wydawnictw, zespołów dziennikarskich i młodych poetów. Ustalenia z tych prac wielokrotnie są cytowane w różnych wydawnictwach i publikacjach polskich, a także obcych. Wyniki badań nad życiem literackim i konspiracyjną działalnością wydawniczą Krakowa złożyły się na rozprawę habilitacyjną pt. *Konspiracyjna prasa w Krakowie w latach okupacji hitlerowskiej 1939–1945. Prasa polityczna i społeczno-polityczna*, na podstawie której Rada Wydziału Humanistycznego WSP w Krakowie, w dniu 4 marca 1977 roku, nadała Jerzemu Jarowieckiemu tytuł doktora habilitowanego w zakresie historii literatury polskiej. Za pracę habilitacyjną uzyskał indywidualną nagrodę ministra III stopnia (1978).

Rezultaty badań nad życiem konspiracyjnym, działalnością wydawniczą w kraju i za granicą, życiem literackim i kulturalnym w obozach koncentracyjnych Jerzy

Jarowiecki referował wielokrotnie na sesjach naukowych oraz zebraniach naukowych PAN w Krakowie i Warszawie, na seminariach i sympozjach w Lublinie, Opolu, Warszawie, Kielcach. Od 1975 roku część prac badawczych prowadził w ramach Podkomisji do Badań na Literaturę Krajową 1939–1945 Komisji Historycznoliterackiej PAN Oddziału w Krakowie, której był przewodniczącym. Pozwoliło Profesorowi to na zgromadzenie kilkuset wierszy konspiracyjnych, opracowanie bibliografii rozpraw i artykułów dotyczących literatury, prasy, wydawnictw itp. w latach 1939–1945 (około 2500 poz.), zgromadzenie materiałów do bibliografii polskiej prasy konspiracyjnej. Ustalił, że liczba tytułów bliska jest 2000, co było nowością w stosunku do wiedzy z lat 70., znano bowiem wówczas około 1400 tytułów. Ustalenia te zostały przyjęte przez historyków i często w opracowaniach naukowych są przywoływane. To z jego inicjatywy w dniach 20–21 listopada 1978 roku z okazji sześćdziesięciolecia odzyskania niepodległości Polski odbyła się Ogólnopolska Sesja Naukowa poświęcona prasie konspiracyjnej lat 1939–1945 i początkom prasy w Polsce Ludowej, której pokłosiem stało się oddzielne wydawnictwo.

Na zlecenie Pracowni Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego XIX i XX wieku IBL PAN w Warszawie, prof. Jarowiecki pracował nad syntezą dziejów prasy konspiracyjnej w Polsce w latach 1939–1945. Rezultatem tych badań była książka wydana jako czwarty tom *Historii prasy polskiej 1939–1945*. Znalazło się tam jego opracowanie pt. *Prasa w Polsce w latach 1939–1945* (s. 9–142). Tom ten wraz z wydaną pod jego redakcją książką *Polska prasa konspiracyjna lat 1939–1945 i początki prasy w Polsce Ludowej* stały się podstawą indywidualnej nagrody III stopnia ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki (1981).

Dalsze badania nad prasą konspiracyjną zaowocowały publikacjami o prasie konspiracyjnej Armii Krajowej, pismach literackich i satyrycznych, o wydawnictwach podziemnych na Śląsku, w Zagłębiu Dąbrowskim i w Lublinie. Część studiów ukazała się w postaci książki pt. *Literatura i prasa w czasie okupacji hitlerowskiej*. Prace nad bibliografią prasy konspiracyjnej zeprezentował w *Literatura pokolenia wojennego. Materiały do bibliografii za lata 1945–1980* (współaut.), *Bibliografia opracowań prasy konspiracyjnej ukazującej się w Polsce w latach 1939–1945* (współaut.), *Polska prasa konspiracyjna (1939–1945)* i *Powstania Warszawskiego w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej* (współaut.).

Kolejnym obszarem zainteresowań badawczych prof. Jerzego Jarowieckiego stały się czasopisma pedagogiczne, czasopisma dla dzieci i młodzieży (tom studiów pt. *Czasopisma dla dzieci i młodzieży. Cz. I: 1918–1945*) oraz prasa lwowska i krakowska. W wyniku badań opublikował kilkanaście artykułów na te tematy, wygłaszał również referaty na konferencjach naukowych. W 1994 roku opublikował książkę pt. *Prasa lwowska w dwudziestoleciu międzywojennym* (współaut.). Stanowi ona pionierskie opracowanie w piśmiennictwie polskim.

Rezultaty badań w postaci książek, rozpraw, artykułów, komunikatów i recenzji ogłaszał w wydawnictwach ogólnopolskich i uczelnianych, w czasopismach o za-

sięgu krajowym i regionalnym oraz w sprawozdaniach z sesji i konferencji. Łącznie do końca 1999 roku opublikował blisko 350 pozycji.

Przez wiele lat Jerzy Jarowiecki był członkiem senatu WSP, uczestniczył również w pracach kilku komisji senackich oraz w Komitecie Budowy WSP. W latach 1987–1990 pełnił funkcję prorektora Uczelni. W 1985 roku przyjął propozycję rektora Uniwersytetu Szczecińskiego zorganizowania Instytutu Filologii Polskiej w tej uczelni oraz objęcia funkcji dyrektora tegoż Instytutu (w latach 1985–1990). W tym czasie został wyróżniony nagrodą indywidualną II stopnia rektora Uniwersytetu Szczecińskiego. Profesor w tej uczelni doprowadził do ukończenia 5 przewodów doktorskich oraz otwarcia kolejnych siedmiu, jedna osoba uzyskała stopień doktora habilitowanego, cztery zaś podjęły prace habilitacyjne (uzyskały stopnie w latach 1991–1992), dwóm osobom nadano tytuł naukowy profesora.

10 marca 1994 roku Jerzy Jarowiecki został powołany przez rektora WSP na stanowisko dyrektora Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Nauczycielskich w Krakowie i funkcję tę łączy nadal z kierowaniem Instytutem Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. W Centralnym Ośrodku Metodycznym Studiów Nauczycielskich przewodniczy Zespołowi Kierunkowemu Bibliotekoznawstwa. W 1995 roku założył nowe czasopismo pedeutologiczne, które ukazuje się pod jego redakcją jako kwartalnik pt. “Biuletyn Informacyjny Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Nauczycielskich”.

Od 1978 do 1980 roku Profesor wykładał historię prasy polskiej na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, miał też okazjonalne wykłady z historii prasy konspiracyjnej w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego oraz Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie. W roku akademickim 1982/83 prowadził zajęcia dydaktyczne w Uniwersytecie Śląskim z historii książki XIX–XX wieku i literatury polskiej lat 1939–1945. Prowadził zajęcia doraźnie w innych uczelniach.

Sprawy unowocześnienia procesu kształcenia w szkole wyższej i pogłębienia pracy wychowawczej skłoniły Profesora do zajęcia się problematyką dydaktyki szkoły wyższej, co łączyło się z kierownictwem jednostek zajmujących się tymi problemami. Rezultatem tych zainteresowań stały się podjęte przez niego prace badawcze i publikacje wyników badań, jak również prace bibliograficzne. Wynik badań przedstawił także na kilku ogólnopolskich konferencjach i seminariach naukowych. Uczestniczył w badaniach nad problemem węzłowym “Modernizacja systemu oświaty w rozwiniętym społeczeństwie socjalistycznym”, kierując 12 tematami, które zostały zakończone i przyjęte przez koordynatora I stopnia.

Za pracę nad “Bibliografią metodyki nauczania języka polskiego” uzyskał wraz z zespołem nagrodę ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki III stopnia (1 X 1975). Potrzeby dydaktyczne spowodowały, iż przygotował dla studentów różnego rodzaju materiały pomocnicze, zbiory instrukcji przedmiotowych i przewodniki metodyczne. W latach 1987–1990, jako koordynator II stopnia, brał udział w realizacji badań zespołowych w ramach Centralnego Programu Badań Podstawowych

08.17 IIE3: “Działalność szkół. Badania nad jakością i zakresem treści kształcenia i wychowania zawartych w nowych programach wdrożonych do praktyki w szkołach podstawowych (klasy IV–VIII)”. W badaniach tych wzięło udział 200 osób, a wyniki zostały przyjęte przez koordynatora I stopnia i opublikowane w dziewięciu zeszytach (język polski, matematyka, historia, język rosyjski, wychowanie techniczne, wychowanie plastyczne, geografia, biblioteki szkolne, opracowanie zbiorcze). Profesor bezpośrednio zajmował się opracowaniem tematu: “Funkcjonowanie bibliotek szkolnych” (przy udziale 11 osób).

Profesor promował 23 doktorów, uczestniczył jako recenzent w 15 przewodach doktorskich i 20 przewodach habilitacyjnych, brał udział wielokrotnie w komisjach i jako recenzent w sprawie nadania tytułu naukowego profesora.

Jerzy Jarowiecki uczestniczył w życiu naukowym poza uczelnią. Wygłaszał liczne odczyty w ramach Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza w Warszawie, Grudziądzu, Rzeszowie, w Komisji Historycznoliterackiej, Komisji Prasoznawczej oraz Komisji Nauk Pedagogicznych PAN, Oddział w Krakowie. Brał udział w konferencjach naukowych polonistycznych, prasoznawczych i pedagogicznych, wygłaszając referaty względnie zabierając głos w dyskusji (Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza, Instytut Polityki Naukowej Szkolnictwa Wyższego, Instytut Kształcenia Nauczycieli, Instytut Badań Literackich PAN, uniwersytety we Wrocławiu, Warszawie, Lublinie, Katowicach, Szczecinie, WSP w Kielcach, ośrodki metodyczne w Gorzowie Wielkopolskim, Przemyśle i Wrocławiu).

Od wielu lat Profesor współpracuje z Polską Akademią Nauk, przede wszystkim z Oddziałem w Krakowie. Od 1966 roku był członkiem Komisji Historycznoliterackiej, w latach 1975–1989 przewodniczył Podkomisji do Badań na Literaturą Krajową 1939–1945; od 1975 roku był wiceprzewodniczącym, a następnie sekretarzem naukowym Komisji Nauk Pedagogicznych. Równocześnie od 1977 roku prof. Jerzy Jarowiecki był członkiem, a od 1987 roku sekretarzem naukowym Komisji Prasoznawczej. Od 1993 roku do dnia dzisiejszego jest przewodniczącym tej Komisji.

Przez kilka lat współpracował z Instytutem Polityki Naukowej Szkolnictwa Wyższego w Warszawie, Instytutem Kształcenia Nauczycieli, Instytutem Badań Pedagogicznych w Warszawie, Instytutem Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego i Uniwersytetu Warszawskiego oraz Ośrodkiem Badań Prasoznawczych w Krakowie.

Jerzy Jarowiecki brał udział w radach naukowych: Ośrodka Badań Prasoznawczych w Krakowie, Instytutu Badań Literackich w Warszawie (1987–1989), Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Nauczycielskich, Centralnego Ośrodka Technologii Nauczania, Biblioteki PAN w Warszawie, Rady Naukowej Redakcji Eksperymentalnych Publikacji Dydaktycznych PAN i Pracowni Metodologii Podręcznika Akademickiego Instytutu Polityki Naukowej Szkolnictwa Wyższego. Uczestniczył w pracach Rad Społecznych Akademii Górniczo-Hutniczej i Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie. W ostatnich trzech latach był członkiem Rady do spraw Kształcenia Nauczycieli Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Początki naukowej działalności edytorskiej Profesora sięgają roku 1959. Właśnie wtedy młody badacz twórczości Józefa Ignacego Kraszewskiego został

zaproszony przez profesorów Juliana Krzyżanowskiego i Wincentego Danka, którzy kierowali w Ludowej Spółdzielni Wydawniczej Komitetem wydającym *Cykl powieści historycznych obejmujących "Dzieje Polski"*, do przygotowania do druku, zao-

patrzenia posłowiem i przypisami powieści J.I. Kraszewskiego *Lubonie. Powieść z X wieku*, przedstawiającej wydarzenia związane z chrystianizacją Polski i dzieje panowania Mieszka I. Powieść ta miała wiele wydań i przeróbek, pierwsze ukazało się w Krakowie w 1876 r. Warto też zauważyć, że siódme wydanie z 1911 r. przedmową zaopatrzył znakomity historyk literatury – Piotr Chmielowski. Jerzy Jarowiecki z tego zadania wywiązał się wyjątkowo dobrze, opierając edycję *Luboni* na pierwszym wydaniu powieści J.I. Kraszewskiego, chociaż miał na uwadze fakt, że do rzadkości należało robienie korekty tekstu przez pisarza.

Przy opracowaniu tekstu dokonał modernizacji i równocześnie ujednoczenia pisowni oraz zasad przestankowania. W niektórych przypadkach zmuszony był, zachowując oczywiście obowiązującą zasadę nienaruszalności tekstu, ingerować w tekst pierwodruku powieści, gdyż zachodziła konieczność usunięcia pewnych omyłek (pisał o tym w nocie wydawniczej), będących wynikiem albo błędnych interwencji adiustatora, albo zwykłych omyłek zecerskich. Niejednokrotnie – ze względu na brak rękopisu powieści – sam musiał decydować, które formy uznać za błędy drukarskie czy wydawcy z 1876 roku, które zaś za własność autora. Trzeba podkreślić, że to krytyczne wydanie utworu bez cienia wahania można wpisać na listę dużych filologicznych osiągnięć edytorskich. Powieść dzięki Profesorowi zwiiera bowiem tekstologiczne rozstrzygnięcia będące pełną informacją o literackich sekretach twórczych Kraszewskiego. Przy przygotowywaniu trzeciego wydania w 1975 r. doszło do sporu z Wydawnictwem, którego redaktor wprowadził nie uzgodnione korekty tekstu powieści, toteż Jerzy Jarowiecki został tylko autorem posłowania i przypisów, nie zgadzając się na sygnowanie swoim nazwiskiem tekstu powieści. Ważnym osiągnięciem Profesora stało się ustalenie źródeł, z jakich korzystał Kraszewski, który dbał w swoich utworach o odtwarzanie procesów i faktów historycznych ze szczególną uwagą. W rozbudowanym posłowiu edytor poddał wnikliwej analizie wykorzystane źródła historyczne, ukazując m. in. sposób wykorzystania przez pisarza *Kroniki Thietmara*.

Doświadczenie zgromadzone przy wydaniu *Luboni* J. Jarowiecki wykorzystał przy pracy edytorskiej nad kolejnymi dwoma powieściami Kraszewskiego, tj. *Sceny sejmowe. Grodno 1793* oraz *Warszawa w 1794 roku*, wydanymi w 1963 r. pod wspólnym tytułem *Czasy kościuszkowskie*. Tytuł ten ustalono w wyniku kompromisu z decydentami, którzy zareagowali na pomysł LSW wydania powieści o wydarzeniach związanych z wypadkami ostatniego sejmku Rzeczypospolitej, który zwołany pod naciskiem rządów zaborczych 17 czerwca 1793 r. do Grodna, miał dokonać zatwierdzenia drugiego rozbioru Polski oraz uchwalić nową konstytucję, a także o wypadkach insurekcji warszawskiej w 1794 r.

Tekst powieści *Sceny sejmowe. Grodno 1793* oparto na pierwszym, książkowym wydaniu, jedynym zresztą, jakie ukazało się za życia J.I. Kraszewskiego

(w sumie były trzy wydania), tj. wydaniu poznańskim z r. 1875. Przyjęto podobne zasady edytorskie, jak przy wydaniu *Luboni*. Tu też zachodziła konieczność poprawienia oczywistych błędów i nieporozumień w pierwszym wydaniu. W nocie wydawniczej rzecz szczegółowo objaśniono. Natomiast edycję powieści *Warszawa w 1794 roku* oparto na jedynym za życia książkowym wydaniu z r. 1873, którego tekst Jerzemu Jarowieckiemu udało się skonfrontować z zachowanym rękopisem, znajdującym się w Bibliotece im. A. Mickiewicza w Poznaniu (rkps 42a 5817).

W wyniku przeprowadzonej konfrontacji drukowanego tekstu poczyniono szereg ważnych o charakterze filologicznym spostrzeżeń. Do najistotniejszych z nich należały niewątpliwie podnoszone często opinie, iż do rzadkości należał fakt robienia korekty przez Kraszewskiego. Stąd głośne reklamowane wydania jego utworów w ubiegłym stuleciu (mowa o tzw. wydaniu lwowskim Gubrynowicza) jako poprawionych przez autora, wydaje się budzić wątpliwości.

Posłowie, jakim edytor zaopatrzył powieść, stanowi znakomite studium nad źródłami historycznymi wykorzystanymi przez J.I. Kraszewskiego. Wiedzę o faktach i wydarzeniach XVIII w. autor *Scen sejmowych* czerpał z diariuszy sejmowych, sprawozdań z obrad i drukowanych w ówczesnej prasie komentarzy, korespondencji, z licznych pamiętników i prac historycznych. Jerzy Jarowiecki ukazał sposób wykorzystania tych źródeł, ujawnił fragmenty przeniesione prawie bez zmian do powieści.

Do osiągnięć edytorskich należy niewątpliwie opracowanie trzypiętomowego *Wyboru tekstów z literatury naukowej* “z myślą, że stanowiąc one będą istotną pomoc w procesie organizowanego i kierowanego samokształcenia oraz studiowania podstawowego przedmiotu na studiach polonistycznych, jakim jest literatura ojczysta”. Koncepcja tego wyboru zrodziła się z potrzeb dydaktycznych, które zmieniając tradycyjny system kształcenia, zmierzały do stworzenia studentom, szczególnie studiującym zaocznie, większych możliwości w samodzielnym przygotowaniu się do ćwiczeń z “analizy dzieła literackiego”. Na całość materiałów pomocniczych złożyły się trzy części podporządkowane tematowi: rodzaje i gatunki literatury romantycznej. W części pierwszej, zatytułowanej *Liryka romantyczna*, zamieszczono np. fragmenty studiów o twórczości lirycznej Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Cypriana Kamila Norwida. Część druga nosi tytuł *Epika romantyczna*, zaś trzecia: *Dramat romantyczny* m.in. z fragmentami prac o III cz. *Dziadów* Mickiewicza, *Kordianie* i *Balladynie* Słowackiego. Wszystkie 3 tomy nosiły wspólny podtytuł: *Materiały pomocnicze dla studentów filologii polskiej WSP*.

Prof. Jarowiecki znany jest jako badacz konspiracyjnego życia literackiego w okresie okupacji hitlerowskiej w Polsce w latach 1939–1945, szczególnie zaś jego przejawów w Krakowie. Zgromadził kilkaset wierszy drukowanych na łamach prasy konspiracyjnej, w kilkunastu przypadkach udało mu się ustalić ich autorów. Jeden z nich Eugeniusz Kolanko (pseud. “Bard”) za drukowanie swych wierszy na łamach prasy konspiracyjnej został aresztowany i rozstrzelany przez hitlerowców 27 maja 1944 roku. Z bogatego jego dorobku rękopiśmiennego Jerzy Jarowiecki dokonał wyboru kilkunastu utworów i opracował tomik pt. *Eugeniusz Kolanko. Zakonspiro-*

wany pejzaż. *Wiersze wybrane*, wydane następnie przez Wydawnictwo Literackie w Krakowie (1975).

Do niewątpliwych sukcesów edytorskich należało wydanie w 1988 roku *Pism historycznoliterackich* Marii Konopnickiej, które ukazały się jako IV tom *Pism wybranych* pod red. Jana Nowakowskiego. Profesor Jarowiecki wyszedł z założenia, że obszerny dorobek krytycznoliteracki, rozproszony na łamach ponad 20 czasopism, nie jest dostatecznie znany i – co za tym idzie – właściwie oceniony. Tego rodzaju działalność prowadziła pisarka w latach 1890–1910, chociaż jej początki przypadają na rok 1881. Zwrócił na nią uwagę Stanisław Ryszard Dobrowolski (1954), przede wszystkim zaś Jan Baculewski w wyborze *Publicystyki literackiej i społecznej* (1968). Jerzy Jarowiecki w tomie przez siebie przygotowanym, zaopatrzonym posłowiem i notą wydawniczą, zawarł kilka fragmentów szkiców i recenzji dotąd nie przedrukowywanych, udostępniając czytelnikom 220-stronicowy tom wypowiedzi M. Konopnickiej, przede wszystkim o poezji Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Teofila Lenartowicza, Marii Rodziewiczówny. Podstawę edycji stanowiły pierwodruki.

Nie sposób w krótkim szkicu scharakteryzować wszystkich poczynań edytorskich Jerzego Jarowieckiego, pełny ich obraz przedstawia załączony wykaz prac wydanych pod Jego redakcją. Redagował kilka tomów prac poświęconych literaturze, zawierających rozprawy historycznoliterackie, przygotowywał do druku tomy zawierające materiały z konferencji prasoznawczych, uczestniczył w kilku pracach komitetów redakcyjnych, służąc swymi umiejętnościami edytorskimi wydawcom. Okazał się znakomitym filologiem, kompetentnym edytorem. Znany jest jako redaktor “Prac Bibliotecznych” w ramach serii “Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP w Krakowie” (zredagował 9 tomów), redaktor naczelny “Biuletynu Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Nauczycielskich”, redaktor naczelny “Rocznika Historii Prasy Polskiej” PAN, Oddział w Krakowie.

Za pracę naukowo-dydaktyczną i działalność społeczną w Uczelni i poza nią Jerzy Jarowiecki został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi (1960), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1968), brązowym, srebrnym i złotym medalem “Za Zasługi dla Obronności Kraju” (1969, 1971, 1992), złotą odznaką “Za Zasługi dla Ziemi Krakowskiej” (1988), złotą odznaką “Za Pracę Społeczną dla m. Krakowa” (1965), Srebrnym Odznaczeniem im. J. Krasickiego (1961), Odznaką Tysiąclecia Państwa Polskiego, złotymi odznakami ZSP, OHP, LOK oraz innymi honorowymi i pamiątkowymi medalami krakowskich uczelni (UJ, PK, ASP).

Wielokrotnie był wyróżniany przez władze nagrodami za działalność organizacyjno-dydaktyczną i wyniki pracy naukowej. Dwukrotnie otrzymał nagrody ministra oświaty: nagrodę II stopnia za pracę z grupą studentów (22 XI 1960), indywidualną nagrodę III stopnia “za szczególne osiągnięcia w dziedzinie pracy ideowo-wycho-wawczej WSP” (12 IX 1966). Trzykrotnie był wyróżniany nagrodami ministra

nauki, szkolnictwa wyższego i techniki: nagrodę III stopnia (zespołową) za pracę *Bibliografia metodyki nauczania języka polskiego 1945–1969* (1 X 1975), nagrodę indywidualną III stopnia za pracę habilitacyjną *Konspiracyjna prasa w Krakowie w latach okupacji hitlerowskiej 1939–1945. Prasa polityczna i społeczno-kulturalna* (1 X 1978), nagrodę indywidualną III stopnia “za osiągnięcia w dziedzinie badań naukowych, a w szczególności za badania nad polską prasą konspiracyjną” (1 X 1981). W tym samym roku Rada Narodowa m. Krakowa uhonorowała Jerzego Jarowieckiego “Nagrodą Miasta Krakowa” za jego prace o krakowskiej prasie konspiracji. W roku 1982 otrzymał naukową nagrodę ministra za książkę *Konspiracyjna prasa w Krakowie w latach okupacji hitlerowskiej 1939–1945* (marzec 1982). W 1987 roku wyróżniony został nagrodą indywidualną II stopnia ministra nauki i szkolnictwa wyższego “za kształcenie kadry naukowej”.

Professor dr hab. Jerzy Jarowiecki's Forty Five Years of the Academic Work

Abstract

The article provided data concerning the academic output of Jerzy Jarowiecki, professor and a long-time director of the Institute of Library Management and Scientific Information at the Pedagogical University named after the National Education Commission in Cracow, the Chair of the Journalism Commission of the Branch of the Polish Academy of Sciences, previous Director of the Main Methodological Centre for Teacher Training. The article's objective was to present professor's life and to commemorate the forty-five-year period of his academic work.

Professor was born on May 27, 1930 in Borysław. He lived through the German occupation period in Lvov. In 1945 he settled in Bytom and then moved to Wałbrzych. In 1953 he began the Polish philological studies at the Pedagogical University in Cracow. During his final year at the university he took up the position of the junior assistant at the Chair of the History of Polish Literature, where he remained after he had graduated and acquired the title of Master of Arts. Subsequently, he received the title of doctor and habilitated doctor, became professor extraordinary, and finally professor ordinary. In 1978 he was appointed the head of the Department of Library Management and Scientific Information. In the course of time the Department was transformed into a Chair and then into the Institute of Library Management and Scientific Information, which was directed by professor Jarowiecki until 2000, and which was successfully developed by him. In the same year he retired still continuing his work in the Institute.

The fundamental subject matters of his literary and press research were the historical novel by Władysław Stanisław Reymont, and the literature and the press of the war and German occupation period. The total of his 350 works was published until the end of 1999. Professor conferred 23 doctor's degrees, was a reviewer of 15 doctoral and 20 habilitated dissertations, was frequently a member of various academic commissions and reviewed the case of conferring the title of professor.

Professor Jarowiecki has great achievements in publishing. He published the novel “Lubonie” by J.I. Kraszewski, he continued with other works by the same author, and he published Maria Konopnicka’s “Historic and Literary Letters”.

Between 1987 and 1990 he performed the function of Prorector of the Pedagogical University. He organised the Institute of Polish Philology at the Szczecin University, and he was the Director of the Main Methodological Centre for Teacher Training.

For his academic and didactic work, as well as social involvement, professor Jarowiecki was awarded numerous orders and medals. In 2000 he was granted the Officer Cross of Poland’s Revival Order.